
Chính sách Phát triển

THƯƠNG MẠI VÀ TĂNG TRƯỞNG KINH TẾ

Giả định của mô hình tăng trưởng tân cổ điển

- Mô hình chỉ gồm một ngành nghề: không có sự dịch chuyển của lao động từ ngành có năng suất thấp sang ngành có năng suất cao
- Suất sinh lợi không đổi theo quy mô và giảm dần theo các nhân tố sản xuất
- Định luật Say: cung luôn bằng cầu
 - Vì giá sẽ điều chỉnh, sẽ không có hiện tượng dư thừa hàng hóa trên thị trường
 - Cung tăng sẽ làm giá giảm cho đến khi cầu bằng cung
 - Điều này đúng với nhiều hàng hóa và dịch vụ, nhưng không đúng với lao động và vốn → cầu phải sinh
 - Cầu của lao động phụ thuộc vào cầu của hàng hóa và dịch vụ mà lao động sản xuất ra
 - Vốn không được đầu tư nếu cầu đối với hàng hóa và dịch vụ không đủ

Jean-Baptiste Say,
1767-1832

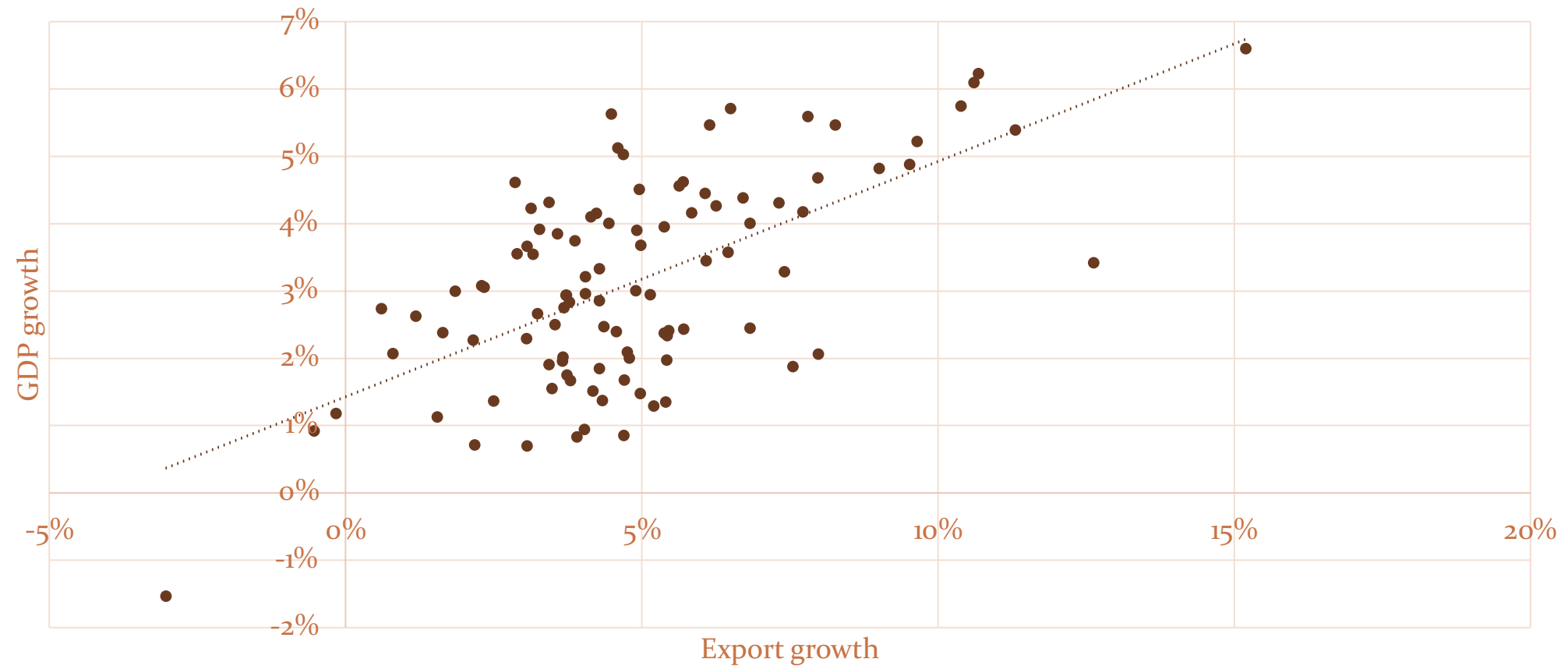
Tăng trưởng nhờ vào xuất khẩu

- Khái niệm “thông gió cho thặng dư” (vent for surplus) của Adam Smith: phân công lao động và chuyên môn hóa đòi hỏi phải có thị trường lớn (cung không bằng cầu)
 - Xuất khẩu đưa các nhân tố sản xuất chưa được sử dụng (như lao động) vào hoạt động
 - ‘Thặng dư’ sẽ được tái đầu tư vào ngành công nghiệp
- Luật Verdoorn: tăng năng suất phụ thuộc vào tốc độ tăng trưởng của sản lượng hàng công nghiệp chế biến (một lần nữa cần có thị trường lớn)
- Luật Thilwall: rang buộc cán cân thanh toán đối với tăng trưởng
- Lịch sử gần đây của các nước châu Á: Nhật Bản, Hàn Quốc, Trung Quốc, Singapore, Malaysia, Thái Lan và Việt Nam đều là ví dụ về những nước tăng trưởng về xuất khẩu

Xuất khẩu là nguồn cầu duy nhất có tính độc lập

- Hãy nhớ $GDP = C + I + G + (X - M)$
- Cầu tiêu thụ *xuất phát* từ thu nhập lao động (khi bạn nghe có ai đó nói rằng tiêu thụ đang thúc đẩy tăng trưởng, bạn phải đặt ra câu hỏi cái gì thúc đẩy tiêu thụ? Câu trả lời là tiêu thụ)
- Cầu đầu tư *xuất phát* từ kỳ vọng vào lợi nhuận tương lai (điều gì chi phối kỳ vọng? Tăng trưởng)
- Cầu chi tiêu chính phủ phụ thuộc (phần lớn) vào thuế đánh vào tiêu thụ và thu nhập.
- Xuất khẩu có tính *độc lập* ở chỗ xuất khẩu không phụ thuộc vào tăng trưởng GDP hoặc kỳ vọng về tăng trưởng GDP trong tương lai

Tăng trưởng xuất khẩu và tăng trưởng GDP, 1990-2018

Khả năng cạnh tranh của xuất khẩu

- Tăng trưởng xuất khẩu phụ thuộc vào giá tương đối (relative price) và thu nhập nước ngoài

$f(\text{xuất khẩu}) = \frac{\text{giá trong nước}}{\text{giá nước ngoài}}$, thu nhập nước ngoài, độ co giãn của cầu

Tính theo tốc độ thay đổi : $x_t = \eta(p_{dt} - p_{ft}) + \varepsilon(z_t)$

p_{dt} là giá trong nước và p_{ft} giá nước ngoài, tất cả cùng đơn vị tiền tệ

η là độ co giãn của cầu xuất khẩu (eta) $[\Delta Q / \Delta P]$ (luôn âm), cho nên nếu giá nước ngoài tăng nhanh hơn giá trong nước, tăng trưởng xuất khẩu sẽ dương

ε là độ co giãn của cầu xuất khẩu theo thu nhập nước ngoài (epsilon) $[\Delta Q / \Delta Z]$ (luôn dương): cho nên xuất khẩu sẽ tăng trưởng khi người nước giàu hơn

Thay đổi của giá trong nước

- Thu nhập nước ngoài và giá nước ngoài là hai yếu tố ngoại sinh trong mô hình
- Nhưng giá trong nước phụ thuộc vào mức lương và năng suất trong nước
- Vì vậy khi mức lương trong nước tăng, giá trong nước cũng sẽ tăng
- Nhưng khi năng suất trong nước tăng, giá trong nước sẽ giảm.
- Hãy nhớ là năng suất trong nước tăng khi sản lượng tăng: Định luật thứ hai của Kaldor
- Vì vậy những nước xuất khẩu thành công (những nước có sản lượng tăng nhanh) sẽ có năng lực cạnh tranh ngày càng tăng theo thời gian

Cán cân thanh toán

- $BOP = \text{Tài khoản vãng lai} + \text{Tài khoản tài chính} + \text{Tài khoản vốn}$
 - Tài khoản vãng lai = xuất khẩu ròng + thu nhập sơ cấp ròng (thu nhập từ lương và đầu tư) + thu nhập thứ cấp ròng (chuyển nhượng ròng) + thay đổi trong dự trữ ngoại tệ của ngân hàng trung ương
 - Tài khoản tài chính = FDI ròng + dòng chảy danh mục ròng
 - Tài khoản vốn = mua tài sản cố định ròng (đất đai)
- BOP là một khái niệm kế toán chứ không phải mô hình mang tính cân bằng
 - Khi tài khoản vãng lai âm, tài khoản tài chính và/hoặc tài khoản vốn phải dương (hoặc ngân hàng trung ương giảm dự trữ ngoại tệ của mình)

Cán cân thanh toán ràng buộc xuất khẩu

- Để thu hẹp thâm hụt cán cân thanh toán, một nước phải giảm nhập khẩu và/hoặc thu hút thêm vốn
- Điều này có nghĩa là giảm tốc cầu trong nước, tăng lãi suất trong nước
- Vì sao giá dầu cao lại không tốt cho các nước đang phát triển (nhất là các nước không sản xuất dầu)?
 - Nếu giá hàng nhập khẩu tăng nhanh hơn giá hàng xuất khẩu, một nước hoặc cần phải tăng xuất khẩu hoặc tài trợ cho thâm hụt bằng các dòng vốn vào
 - Nếu cả hai việc trên đều bất khả thi, lãi suất sẽ phải tăng để thu hút dòng vốn nước ngoài và giảm cầu trong nước

Cân bằng dài hạn phụ thuộc vào tăng trưởng xuất khẩu bằng với tăng trưởng nhập khẩu

- Hãy nhớ lại phương trình xuất khẩu: $x = \eta(p_d - p_f) + \varepsilon(z)$
- Còn đây là phương trình nhập khẩu: $m_t = \psi(p_f - p_d) + \pi(y)$,
 - Trong đó ψ là độ co giãn của cầu nhập khẩu theo giá (luôn âm) và
 - π là độ co giãn của cầu nhập khẩu theo thu nhập
 - y là tăng trưởng thu nhập trong nước

Câu hỏi đặt ra là tại mức y nào thì nhập khẩu sẽ bằng với xuất khẩu?

- Nếu giá của hàng hóa mà một nước nhập khẩu tăng nhanh hơn giá của hàng hóa mà nước đó xuất khẩu, tốc độ tăng trưởng tương ứng với trạng thái cân bằng của cán cân thanh toán sẽ chậm hơn (hiệu ứng tỉ lệ trao đổi)
- Nếu tỉ lệ lạm phát của một nước cao hơn các đối tác thương mại, tốc độ tăng trưởng tương ứng với trạng thái cân bằng của cán cân thanh toán sẽ chậm hơn
- Nếu giá không đổi, như vậy yếu tố quan trọng là tỉ lệ của độ co giãn của cầu xuất khẩu theo thu nhập trên độ co giãn của cầu nhập khẩu theo thu nhập:
 - $y = \frac{\varepsilon(z)}{\pi}$ hoặc x/π (quy luật Thirwall)
 - Diễn giải thành lời: tăng trưởng càng thâm dụng nhập khẩu, thì tốc độ tăng trưởng tương ứng với cân bằng cán cân thanh toán sẽ chậm hơn

Hàm ý chính sách

- Các nước tăng trưởng nhanh nếu duy trì được tốc độ tăng trưởng xuất khẩu cao
- Các nước có độ co giãn của cầu nhập khẩu theo thu nhập cao sẽ tăng chậm hơn (Định luật Thirlwall)
- Các nước sản xuất ra những hàng hóa có độ co giãn của cầu theo thu nhập cao sẽ tăng trưởng nhanh hơn (hàng hóa công nghiệp vs. hàng hóa nguyên liệu thô)
- Định luật Verdoorn: năng suất lao động phụ thuộc vào tốc độ tăng trưởng của sản lượng trong công nghiệp chế biến
- Hãy nhớ là chúng ta đang nói về tăng trưởng xuất khẩu (một kết quả chính sách) chứ không nói về “tự do hóa thương mại” (một cơ chế chính sách)